

**A PARTICIPATORY ACTION RESEARCH FOR SUSTAINABLE
TOURISM DEVELOPMENT THROUGH ENVIRONMENTAL
EDUCATION PROCESS: A CASE STUDY OF THE SIRINDHORN
INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL PARK.**

KITTI ARIYANON

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF EDUCATION
(ENVIRONMENTAL EDUCATION)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY**

2005

ISBN 974-04-5645-6

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กรณีศึกษาอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี (A PARTICIPATORY ACTION RESEARCH FOR SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT THROUGH ENVIRONMENTAL EDUCATION PROCESS: A CASE STUDY OF THE SIRINDHORN INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL PARK)

กิตติ อริยานนท์ 4337061 SHED/D

ศษ.ด. (สิ่งแวดล้อมศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : มาณี ไชยธีรานูวัฒน์ศิริ, Ph.D., กัทรบูรณ์ พิชญ์ไพญ์, Ed.D., CHALIES CHA-CHA, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม และพัฒนาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของผู้บริหาร นักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น ศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ก่อนและหลังทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และพัฒนาการท่องเที่ยวในอุทยานให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยว จำนวน 30 คน, แกนนำชาวประมง จำนวน 30 คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 30 คน ในอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยทำการจัดตั้งกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ สมมติฐานผู้วิจัยคาดว่าหลังร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่นจะมีความรู้ ทักษะ การปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จะมีการดำเนินการพัฒนาให้การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งนี้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นจากการท่องเที่ยว ลดการทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามทดสอบความรู้ เจตคติ และการมีส่วนร่วม สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, การทดสอบค่า T-test และการหาความสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยภายหลังร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพบว่า มีปัญหาและความต้องการของอุทยานที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในอุทยาน, ปัญหาด้านการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษา, ปัญหาด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และปัญหาชุมชน ผลการดำเนินการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยก่อนและหลังวิจัยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากรายได้ประจำ โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำเที่ยวท้องถิ่น รายได้ส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวยังนำมาใช้ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวในอุทยาน นอกจากนี้เกิดการรวมกลุ่มของชาวประมงชายฝั่งเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยจัดตั้งเป็นกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งตระหนักว่าการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดการทำลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว อุทยานมีกฎระเบียบในการเข้าเยี่ยมชมอุทยาน ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และมีความสะอาดมากขึ้น โดยการดูแลรักษาของนักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด โดยทิ้งขยะลงในถังขยะที่ทางอุทยานจัดเตรียมไว้ จากผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บูรณาการทฤษฎีและสรุปเป็นกระบวนการจริยธรรมสิ่งแวดล้อม และกระบวนการเรียนรู้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภายหลังจากสิ้นสุดกระบวนการวิจัยพบว่า ยังคงมีความต่อเนื่องของการดำเนินการทั้งนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้อง มีการนำแผนปฏิบัติการศึกษารวมชาติในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยาน ไป จัดทำ เพื่อให้นักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้ก่อน ขณะ และหลังการท่องเที่ยว อุทยานมีการปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณปากคลองบางกรวยใหญ่เพื่อให้น้ำทะเลสามารถไหลเข้าออกได้สะดวก ป้องกันปัญหาระดับความเค็มของน้ำทะเลในสวนป่าชายเลน ทูลกระหม่อม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประมงเศรษฐกิจ ป่าชายเลน และสัตว์น้ำ โดยในอนาคตทางอุทยานจะทำการก่อสร้างกำแพงกันน้ำทะเลไม่ให้ น้ำทะเลพัดทรายเข้ามาปิดปากคลองดังกล่าว การท่องเที่ยวในอุทยานเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากยิ่งขึ้น โดยนักท่องเที่ยวจากเดิมที่เข้ามาในลักษณะเข้าไปเย็นกลับ สามารถเข้ามาพักในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อชื่นชมและเรียนรู้ธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

ผลสรุปที่ได้จากการวิจัยทำให้ได้ข้อค้นพบว่า กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีความเหมาะสมที่จะใช้ในการทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา จึงเสนอแนะว่า ควรนำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในกระบวนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมศึกษาด้านอื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้และการปฏิบัติ รวมทั้งเกิดพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ, สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่ขาดการดูแลรักษา และจัดการที่ดี นอกจากนี้ควรคำนึงถึงปัญหา และต้องการของสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ และควรมีความต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้ และทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่เสื่อมโทรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

A PARTICIPATORY ACTION RESEARCH FOR SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT THROUGH ENVIRONMENTAL EDUCATION PROCESS: A CASE STUDY OF THE SIRINDHORN INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL PARK.

KITTIARIYANON 4337061 SHED/D

Ed.D. (ENVIRONMENTAL EDUCATION)

THESIS ADVISORS; MANEE CHAITEERANUWATSIRI, Ph.D. PATTARABOON PICHAYAPAIBOON, Ed.D. CHALIES CHA-CHA, Ph.D.

ABSTRACT

The objectives of this research were to develop participation, knowledge, attitudes and practices in conserving ecotourism resources, and to study and compare economic, social, and environmental goals of administrations, tourists and locals before and after undertaking Participatory Action Research (PAR) in a National Park. The sample groups for studying were 30 tourists, 30 fishermen and 30 border patrol police officers in the Sirindhorn International Environmental Park, Cha-Am sub-district, Cha-Am district, Phetchaburi province Thailand, all selected by accidental sampling. The study monitored the activities and procedures encouraged by PAR. It was estimated that the tourists and the local people would increase knowledge, attitudes, practices and participation in tourism resources conservation. The Sirindhorn International Environmental Park should apply for the new government tourism status. This would help generate new alternatives for developing ecotourism occupations, increase income from tourism, decrease destruction of tourism resources, and lead to development of the economy, society, environment and sustainable tourism. Research instruments used in this study were researcher constructed questions; testing knowledge and attitude. Percentage, mean, standard deviation, T-test, and Pearson product moment correlation coefficient were employed for data analysis.

Results revealed that after undertaking PAR the problems in the Park were as follows: environment, environmental education management, human resource development and community attitude. It was found that an increase in the learning achievement of the sample groups before and after PAR was statistically different at the 0.05 level. The sample groups showed an improvement in economic, social and environmental change. The border patrol police officers who are local guides on duty in the Park, received extra income. The revenue of tourism supported maintenance of the Park. Fishermen united for tourism resource conservation. They also established other social units such as a group of tourism resource conservators. They realized that tourism had triggered the deterioration of tourism resources. The Park had rules for visiting and an increase in cleaning by tourists and locals was reported. This research integrated theories and processes of environmental ethics which were analyzed and summed up as the learning process of PAR for sustainable tourism development. After PAR, it was found that the natural study manual booklet provided for the tourists and the people in order to study before, during and after a trip accounted for an adjusted in the environment in Pak Klong Bangkra Yai. Work to better effect growth of mangrove trees in the Sirindhorn Mangrove Plantation was conducted. In the future the Park should build an embankment as a long-term solution to sea sand blowing over Pak Klong Bangkra Yai and clogging the waterway. Ecotourism in the Park increased as small-medium group of tourists came in the morning and left in the evening. Some groups stayed for long-stays within the Park and still continued to do so long after the study.

This research concluded that PAR was an appropriate means of environmental education regarding tourism resource conservation, and results in sustainable tourism development. Therefore, it is recommended that action research should be studied in the process of environmental education aimed at learning achievement and behavioral practice development, thus contributing to development of economic, social and environmental conditions. Emphasis also should be on study within other areas or tourism places, which do not have proper maintenance and management, or wish to improve their tourism. PAR encourages local income and does not deteriorate tourism resources thereby contributing to the sustainable tourism development.

KEY WORDS : PARTICIPATORY ACTION RESEARCH / SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT / ENVIRONMENTAL EDUCATION PROCESS.

322 p. ISBN 974-04-5645-6.